

**Програма підвищення кваліфікації  
тренерів, які будуть готувати педагогів для роботи  
за програмами курсу «Культура добросусідства»  
(за видом освітньої послуги «СЕМІНАР-ТРЕНІНГ»)**

Програму підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників розроблено відповідно до сучасної державної освітньої політики, Концепції Нової української школи та Стратегії реформування освіти України.

**1. Найменування:** Тренінг для тренерів, які будуть готувати педагогів/викладачів для роботи за програмами курсу «Культура добросусідства» в закладах дошкільної освіти, закладах загальної середньої освіти, коледжах, закладах передфахової вищої освіти, професійних ліцеях, закладах вищої і післядипломної освіти.

**2. Вид підвищення кваліфікації:** навчання за програмою підвищення кваліфікації (участь у семінарі).

**3. Розробник – ГО ІДЦ «ІНТЕГРАЦІЯ ТА РОЗВИТОК»**

Автори програми:

Маргарита Араджионі, к. істор. н., керівниця творчої групи розробників наскрізного, інтегрованого курсу “Культура добросусідства”, провідна тренерка НГО “ІДЦ “Інтеграція та розвиток”;

Олег Смірнов, к. філолог. н., керівник національного офісу Представництва DVV International в Україні;

Андрій Гусев, к. психол. н., доцент кафедри загальної та практичної психології Інституту менеджменту та психології Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України;

Олег Охредько, історик, освітній експерт, провідний тренер ІДЦ «Інтеграція та розвиток»;

Олександра Козорог, історик, правознавиця, тренерка Дніпровської академії неперервної освіти, освітня експертка Української Гельсінської спілки з прав людини.

**4. Мета:** підвищення методичного та практичного рівнів професійної компетентності тренерів курсу «Культура добросусідства», які будуть готувати педагогів для роботи за програмами курсу «Культура добросусідства» в різних ланках освіти відповідно до основних напрямів державної політики у галузі освіти, запитів громадянського суспільства, установ і закладів освіти, освітніх потреб споживачів освітніх послуг.

**5. Напрямок:** розвиток професійно-педагогічних компетентностей (поглиблення професійних знань, умінь, навичок) та інших базових компетентностей педагогів та науково-педагогічних працівників.

**6. Зміст:**

- 1) Навчання впродовж життя. Особливості навчання дорослих. Бар'єри, що стримують/заважають дорослому вчитися (фізіологічні, соціальні, психологічні тощо). Мотивація до навчання. Створення умов для навчання дорослих.

- 2) Новації в освіті. Нормативно-правова база освітньої реформи. Нові освітні стандарти. Розвиток громадянської освіти
- 3) Тренерська компетентність. Ролі тренера. Тренерська етика. Самоаналіз і самооцінка тренерських компетенцій. Додаткові можливості для саморозвитку і навчання тренера.
- 4) Методологічні основи тренінгу. Планування й проведення тренінгу для дорослих.
- 5) Відпрацювання навичок складання програми семінару-тренінгу і програми інтерактивного заняття.
- 6) Активні та інтерактивні форми і методи викладання курсу «Культура добросусідства». Метод проектів. Питання організації дискусій з дорослими. Робота з «малими групами».
- 7) Формувальне оцінювання в навчанні дорослих. Питання оцінки ефективності проведеного тренінгу та методики оцінювання ефективності викладання курсу «Культура добросусідства».
- 8) Основи групової динаміки. Командоутворення. Як підтримувати групову динаміку онлайн і офлайн. Робота зі складною поведінкою учасників навчальної групи.
- 9) Стресостійкість тренера. Робота з емоційно складними темами/вправами. Методи психологічного розвантаження. Профілактика профвігоряння.
- 10) Робота з конфліктом. Аналіз відмінностей фактів, суджень, емоцій. Комунікація в конфлікті. Основні принципи та бар'єри в комунікації. Позиції, інтереси та основні потреби учасників комунікаційної взаємодії. Огляд методів аналізу конфлікту. Миротворча освіта: превенція і трансформація конфлікту. Основи медіації. Відновлюване правосуддя. Ювенальна юстиція. (Змістове наповнення модулю корегується відповідно до профілю підготовки тренерів)
- 11) Демократизація освітнього середовища. Громадянська освіта. Методика викладання тем, пов'язаних з правами людини, механізмом їхнього захисту. (Змістове наповнення модулю корегується відповідно до профілю підготовки тренерів)
- 12) Питання інклюзії й ставлення до іншого, несхожого. Недискримінація. Міжкультурна освіта. Урахування етнокультурного, мовного, релігійного, гендерного різноманіття.
- 13) Робота за програмами підвищення кваліфікації за курсом «Культура добросусідства», розробленими для ЗППО, і з авторськими програмами з методики викладання курсу «КД» Інформаційно-дослідного центру «Інтеграція та розвиток». Основний набір вправ, які використовуються під час навчання методики викладання «КД» в певній ланці освіти (Змістове наповнення модулю корегується відповідно до профілю підготовки тренерів).
- 14) Підприємницька компетентність тренера. Як навчити розвивати підприємницьку компетентність і ініціативність у дітей, підлітків та дорослих. Таймменеджмент і особистісна ефективність. (Змістове наповнення модулю корегується відповідно до профілю підготовки тренерів)
- 15) Основи проектної діяльності і фандрайзінгу. Лоббіювання інтересів освітян в громаді.
- 16) Цифрова компетентність тренера. Робота з інформацією. Питання особистої інформаційної безпеки в Інтернеті.
- 17) Особливості роботи тренера з аудиторією офлайн і онлайн. Відпрацювання учасниками навичок проведення занять і вправ за темами курсу «Культура добросусідства».

**7. Обсяг (тривалість) навчання:** 60,0 годин/2 кредита Європейської кредитної трансфернонакопичувальної системи (ЄКТС) в офлайн форматі. У разі змішаної форми проведення навчання – 58 годин – дистанційний модуль і 17 годин – практичний очний модуль (загалом 75 академічних годин або 2,5 кредита ЄКТС)

**8. Форма (форми) навчання:** очна або очна-дистанційна

**9. Програмні результати:**

- 1) ознайомлення учасників/-ць з нормативно-правовою базою освітньої реформи, новими освітніми стандартами та іншими новаціями в освіті;
- 2) розуміння основних концептуальних засад і принципів освіти дорослих, розвиток вміння створювати комфортні умови для навчання і мотивувати дорослих до навчання;
- 3) ціннісне ставлення до процесу самовдосконалення, навчання впродовж життя, постійного розвитку тренерських компетентностей та особистої ефективності;
- 4) розуміння що таке тренерська компетентність і ролей тренера, усвідомлення важливості дотримання тренерської етики;
- 5) розвиток навичок складання програми семінару-тренінгу та програми інтерактивного заняття;
- 6) розуміння методологічних основ тренінгу, відпрацювання навичок планування й проведення тренінгу для дорослих в онлайн та офлайн форматі;
- 7) розуміння форм і методів роботи з емоційно складними темами під час проведення соціально-психологічних тренінгів, необхідності застосування методів психологічного розвантаження та профілактики профвігоряння;
- 8) розвиток навичок командування, підтримки групової динаміки онлайн та офлайн, роботи з учасниками тренінгу зі складною поведінкою;
- 9) розуміння концептуальних засад громадянської освіти, освіти з демократичного громадянства та прав людини, механізмів їх захисту;
- 10) розуміння особливостей комунікації в конфлікті, основ медіації та значення миротворчої освіти, концептуальних засад ненасильницької комунікації;
- 11) розуміння правил медіа гігієни та значення медіа освіти в інформаційну епоху, усвідомлення значення особистої інформаційної безпеки і важливості розвитку цифрової компетентності тренера;
- 12) розвиток вмінь організувати проєктну діяльність та навички з фандрайзингу;
- 13) розуміння цілей, завдань, структури, програмно-методичного комплексу, принципів організації навчання педагогів за програмами курсу «Культура добросусідства»;
- 14) застосування практичних навичок проведення занять і вправ за темами курсу «Культура добросусідства»;
- 15) уміння трансформувати структурні елементи очного тренінгового заняття (знайомство, мотивація, формулювання правил роботи та очікувань від навчання, проведення інтерактивної вправи або активних видів роботи, рефлексія тощо) в практичній освітній діяльності;
- 16) просування демократичних цінностей (повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність) серед педагогів.

**10. Цільова аудиторія:** педагоги/викладачі, педагогічні і науково-педагогічні працівники, які вже пройшли базове навчання методиці роботи за програмами курсу «Культура добросусідства» в ЗДО, ЗЗСО, ЗВО або в роботі з дорослими. Профіль базового навчання учасників(-ць) семінару-тренінгу і змістове наповнення відповідних варіативних модулів визначають основне спрямування підготовки тренерів для відповідної ланки освіти.

**11. Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:**

**професійно-педагогічна:** обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з педагогіки, психології, методик, інноватики для створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню здобувачів освіти, здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики та викликів сучасної школи;

**соціально-громадянська компетентність:** розуміння сутності громадянського суспільства; володіння знаннями про права і свободи людини; усвідомлення глобальних

(зокрема й екологічних) проблем людства і можливостей власної участі у їх розв'язанні; усвідомлення громадянського обов'язку та почуття власної гідності; вміння визначати проблемні питання у соціокультурній, професійній сферах життєдіяльності людини та вміння віднаходити шляхи їх розв'язання; здатність до ефективної командної роботи; вміння попереджувати та розв'язувати конфлікти, досягаючи компромісів; вміння вести конструктивний діалог, співпрацювати з іншими, поважати думку інших, проявляти толерантність, емпатію; вміння критично мислити, визначати проблему та бачити шляхи її розв'язання;

**загальнокультурна компетентність:** здатність розуміти твори мистецтва, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва; усвідомлення власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших;

**мовно-комунікативна компетентність:** володіння системними знаннями про норми і типи спілкування в процесі організації колективної та індивідуальної діяльності; – вміння вислуховувати, обстоювати власну позицію, використовуючи різні прийоми розміркувань та аргументації; розвиненість культури професійного спілкування; здатність досягати педагогічних результатів засобами продуктивної комунікативної взаємодії (відповідних знань, вербальних і невербальних умінь і навичок залежно від комунікативно-діяльнісних ситуацій);

**психолого-фасилітативна компетентність:** усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я і його підтримка у учасників навчальної групи; оволодіння прийомами роботи з учасниками зі складною поведінкою; розвиток вміння підтримувати учасників навчальної групи під час проведення емоційно складних вправ; чутливість до групових процесів, вербальних і невербальних сигналів і уміння інтерпретувати їх, практикувати прийоми психологічного розвантаження і профілактики профвігоряння; розвиток вміння резюмувати і узагальнювати;

**підприємницька компетентність:** вміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя задля підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави;

**інформаційно-цифрова компетентність:** здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного інформаційного суспільства; знання і розуміння місця цифрових інструментів при навчанні онлайн; здатність розвивати нові уміння, технології, дидактичний інструментарій, використання практичного досвіду, дидактичного матеріалу в освітній діяльності;

**технічна компетентність:** уміння трансформувати мету, яку поставлено замовником (звичайно в термінах необхідного результату) у систему конкретних навчальних завдань, підібрати відповідні їм активні вправи, застосувати їх практично;

**контекстуальна компетентність:** володіння соціальним контекстом, у якому існує професія, не меншою мірою, ніж предметом тренінгу; розуміння, де та кого він/вона навчає; гнучко відповідає на запит і очікування аудиторії;

**адаптивна компетентність** — здатність передбачати зміни в професії та пристосовуватися до них;

**концептуальна компетентність:** володіння загальноприйнятими основами знань, на яких базується тренерська практика;

**інтегративна компетентність:** уміння цілісно та швидко приймати потрібні рішення, творчо ставитися до своєї діяльності.

**12. Документ про результати навчання:** сертифікат видається в електронному або паперовому вигляді після завершення виконання програми підвищення кваліфікації. Для успішного завершення тренінгу для тренерів учасник(-ця) мають відвідати не менше ніж 80% запропонованих занять, відповісти на питання підсумкової діагностики теоретичного

модуля і набрати не менше ніж 64 бали з 80 можливих, а також успішно пройти практичний модуль навчання (набрати в середньому не менш ніж 50 балів із 70 можливих). Здійснюється онлайн-реєстр виданих сертифікатів з відповідними відомостями підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, зазначеною кількістю академічних годин – 60 або 75 годин – в залежності від форми проведення навчання.

*Програму укладено згідно з п. 2 ст. 59 ЗУ «Про освіту» та відповідно до п. 10 постанови КМУ від 21 серпня 2019 року № 800 (із змінами і доповненнями, внесеними постановою КМУ від 27 грудня 2019 року № 1133) і Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів освіти відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа» (наказ МОН від 13.12.2018 р. № 1392)*

**Навчально-тематичний план для очного і змішаного форматів навчання (академічні години)**

№	Тема	Кількість годин (очне)	Кількість годин (змішане)
1	Знайомство. Вхідна діагностика. Криголами. Очікування. Огляд програми семінару. Організаційні питання	2	2
2	Навчання впродовж життя. Особливості навчання дорослих. Бар'єри, що стримують/заважають дорослому вчитися (фізіологічні, соціальні, психологічні тощо). Мотивація до навчання. Створення умов для навчання дорослих.	2	4
3	Новації в освіті. Нормативно-правова база освітньої реформи. Нові освітні стандарти. Розвиток громадянської освіти	2	2
4	Тренерська компетентність. Ролі тренера. Тренерська етика. Самоаналіз і самооцінка тренерських компетенцій. Додаткові можливості для саморозвитку і навчання тренера.	2	4
5	Методологічні основи тренінгу. Планування й проведення тренінгу для дорослих.	4	4
6	Відпрацювання навичок складання програми семінару-тренінгу і програми інтерактивного заняття.	4	4
7	Активні та інтерактивні форми і методи викладання курсу «Культура добросусідства». Метод проектів. Питання організації дискусій з дорослими. Робота з «малими групами».	2	2
8	Формувальне оцінювання в навчанні дорослих. Питання оцінки ефективності проведеного тренінгу та методики оцінювання ефективності викладання курсу «Культура добросусідства».	2	3

9	Основи групової динаміки. Командоутворення. Як підтримувати групову динаміку онлайн і офлайн.	2	4
10	Робота зі складною поведінкою учасників навчальної групи.	2	2
11	Стресостійкість тренера. Робота з емоційно складними темами/вправами. Методи психологічного розвантаження. Профілактика профвигорання.	2	4
12	Робота з конфліктом. Аналіз відмінностей фактів, суджень, емоцій. Комунікація в конфлікті. Основні принципи та бар'єри в комунікації. Позиції, інтереси та основні потреби учасників комунікаційної взаємодії. Огляд методів аналізу конфлікту. Миротворча освіта: превенція і трансформація конфлікту. Основи медіації. Відновлюване правосуддя. Ювенальна юстиція. (Змістове наповнення модулю корегується відповідно до профілю підготовки тренерів)	4	8
13	Демократизація освітнього середовища. Громадянська освіта. Методика викладання тем, пов'язаних з правами людини, механізмом їхнього захисту. (Змістове наповнення модулю корегується відповідно до профілю підготовки тренерів)	2	4
14	Питання інклюзії й ставлення до іншого, несхожого. Недискримінація. Міжкультурна освіта. Урахування етнокультурного, мовного, релігійного, гендерного різноманіття.	2	2
15	Робота за програмами підвищення кваліфікації за курсом «Культура добросусідства», розробленими для ЗППО, і з авторськими програмами з методики викладання курсу «КД» Інформаційно-дослідного центру «Інтеграція та розвиток». Основний набір вправ, які використовуються під час навчання методики викладання «КД» в певній ланці освіти (Змістове наповнення модулю корегується відповідно до профілю підготовки тренерів).	2	4
16	Підприємницька компетентність тренера. Як навчити розвивати підприємницьку компетентність і ініціативність у дітей, підлітків та дорослих. Таймменеджмент і особистісна ефективність. (Змістове наповнення модулю корегується відповідно до профілю підготовки тренерів)	2	4
17	Основи проектної діяльності і фандрайзингу. Лоббіювання інтересів освітян в громаді.	2	2
18	Цифрова компетентність тренера. Робота з інформацією. Питання особистої інформаційної безпеки в Інтернеті.	2	2
19	Особливості роботи тренера з аудиторією офлайн і онлайн.	2	2

20	Відпрацювання учасниками навичок проведення занять і вправ за темами курсу «Культура добросусідства».	14	14
21	Підсумкова рефлексія	2	2
<b>Всього</b>		<b>60</b>	<b>75</b>

### Література і цифрові ресурси:

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#n10>
2. Закон України “Про освіту”. - Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України “Про повну загальну середню освіту” - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
4. Постанова КМУ від 21.08.19 № 800 “Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників”( із змінами). - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
5. Адієс Іцхак Калдерон. Ідеальний керівник. Чому ним неможливо стати. – К. : Видавництво «Наш Формат», 2017. – 288 с.
6. Алиев Хасай. Укрощение стресса (метод КЛЮЧ). – М. : Эксмо, 2011.
7. Аллен Дэвид. Как привести дела в порядок. Искусство продуктивности без стресса / Д.Аллен. - М.: Манн, Иванов и Фербер, 2016.- 416 с.
8. Бакингом Маркус, Дональд Клифтон. Достигни Максимума. - М. : «Альпина Паблишерз», 2010. – 240 с.
9. Безпальча Р. Гендер і Ми. Інтегрування гендерного підходу в освіту та виховання: навч.-метод. посіб. для шк. і ст. молоді / Р. Безпальча Т. Мельник. – К., 2009. – 160 с.
10. Берн, Э. Игры, в которые играют люди: Психология человеческих взаимоотношений. - М.: Издательство "Эксмо" ООО, 2016. - 352 с.
11. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-методичний посібник. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.
12. Виховуємо людину і громадянина. Навчально-методичний посібник/ Упор.: С. Буров, О. Войтенко, І. Костюк. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2009. – 130 с. Боброва О.М. Відновне правосуддя. Особливості впровадження процедури медіації: європейський досвід / О.М. Боброва. - К.: Наш час, 2006. - 164 с.
13. Брегман П. Правило четырех секунд. Остановись. Подумай. Сделай. - М.: Манн, Иванов и Фербер, 2015. - 288 с.
14. Брейнинг Лоретта Грациано. Гормоны счастья. Приучите свой мозг вырабатывать серотонин, дофамин, эндорфин и окситоцин. - М.: Манн, Иванов и Фербер, 2016. - 320 с.
15. Вилкинсон М. Секреты фасилитации. SMART-руководство по работе с группами. — «Альпина Диджитал», 2012.
16. Від співпраці до примирення: посібник для лідерів громадянського суспільства / Під загальною редакцією Смірнова О.К. Автори-упорядники: Араджионі М.А., Брунова-Калісецька І.В., Гусєв А.І., Терещенко І.Г., Тищенко Ю.А. – К.: Видавництво ЧП “Золоті Ворота”, 2015 р. - 207 с.
17. Галата Ю. Мастерство коуча. 3D коучинг. – Рига, 2010. – 171 с.
18. Галло, К. Презентации в стиле TED. - М.: ООО «Альпина Паблишерз», 2015. – 253 с.
19. Гришина Н.В. Психология конфликта. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 446 с.

20. Гусев А. І. Відновлювальний підхід у роботі з неповнолітніми правопорушниками / А. І. Гусев // Матеріали міжнародної конференції «Керування конфліктними ситуаціями у школі» Одеса. – 2009. – С. 34-38.
21. Гусев А. І. Окремі психологічні аспекти впровадження медіаційних технологій у роботу за «латентними правопорушеннями» у шкільному середовищі / А. І. Гусев // Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. - №1 (36), 2015. – С. 121 – 128.
22. Дуж Кэррол. Гибкое сознание. Новый взгляд на психологию развития взрослых и детей. – М. : Издательство «МИФ», 2017. – 431с.
23. Зер Говард. Зміна об'єктива: новий погляд на злочин та правосуддя.- Український Центр Поразуміння. – К., 2004.
24. Кейнер Сэм. Руководство фасилитатора Как привести группу к принятию совместного решения. – Альпина Паблишер, 2018.
25. Кейнер Сэм, Линд Ленни, Толди Кэтрин, Фиск Сара, Бергер Дуэйн. Руководство фасилитатора. Как привести группу к принятию совместного решения. - М.: Изд. Дмитрия Лазарева, 2014. - 344 с.
26. Компас. Посібник з освіти в галузі прав людини за участі молоді / під ред. П. Брандер, Е. Кін, В. Юхаж, А. Шнайдер. [Електронний ресурс]. – Рада Європи, 2012. – 624 с. – Режим доступу: <https://www.coe.int/uk/web/compass>
27. Компасито. Пособие по обучению детей правам человека/ Мария Эмилия, Бредероде-Сантос, Джо Клейес, Ранья Фазах, Аннет Шнайдер, Жужанна Селени. [Електронний ресурс]. – Совет Европы, 2008. – 350 с. – Режим доступу: <http://www.eycb.coe.int/compasito/ru/>
28. Корнелиус Х, Шошана Ф. Выиграть может каждый. Как разрешать конфликты? - М. : АО Стрингер, 1998.
29. Коэн Р. Медиация ровесников в школе: школьники разрешают конфликт. Перевод с англ. – Одесса: 2001. – 202 с.
30. Культура добросусідства : Комплект програм спеціального інтегрованого курсу для закладів освіти України / [авторський колектив під керівництвом М. А. Араджионі]. – К. : ТОВ «ЛітМір», 2018. – 260 с.
31. Культура добросусідства. Батьківські збори по-новому: актуально, інтерактивно, корисно. Програма та методичні рекомендації / [редактори-укладачі: О. В. Аніщенко, М. А. Араджионі, А. І. Гусев, В. І. Потапова]. – К. : ТОВ «Прометей», 2019. – 544 с.
32. Культура добросусідства: Я. Ми. Країна. Програма виховних годин для ЗНЗ II–III ст. і методичні рекомендації щодо її апробації та впровадження / [автори-укладачі: М. А. Араджионі, А. І. Гусев, М. С. Єлігулашвілі, В. І. Потапова]. – К. : ТОВ «Контекст Україна», 2016. – 260 с. : іл. – Англ., рос., укр.
33. Культура добросусідства. Частина 1 : Я, моя сім'я і мої сусіди. Тернопільщина: Робочий зошит для дітей і матеріали для батьків і педагогів закладів загальної середньої освіти Тернопільської області / [автори-укладачі: М. А. Араджионі, М. Я. Голуб, О. І. Когут, О. М. Петровський]. – К. : ТОВ «Прометей», 2020. – 84 + IV с. : іл. – Англ., білорус., кримськотат., нім., новогрецьк., польськ., рос., румунськ., турецьк., укр. (або будь-яка інша область – видання 2018-2020 р.)
34. Культура добросусідства. Частина 2 : Місце, де ми живемо. Миколаївщина : Робочий зошит для дітей і матеріали для батьків і педагогів закладів загальної середньої освіти Миколаївської області / [автори-укладачі: М. А. Араджионі, О. Д. Вітківська, Д. В. Лукьяненко, І. Є. Ніколаєв]. – К. : ТОВ «Прометей», 2020.– 96 + IV с. : іл. – Англ., білорус., болг., гагауз., грецьк., кримськотат., німецьк., польськ., рос., укр. (або будь-яка інша область – видання 2018-2020 рр.)
35. Культура добросусідства. Частина 3 : Учимося, відпочиваємо та працюємо разом. Запорізький край : Робочий зошит для дітей і матеріали для батьків і педагогів

- закладів загальної середньої освіти Запорізької області / [автори-укладачі: М. А. Араджионі, Т. О. Іріюглу, Ю. О. Іріюглу, Л. М. Корчева, О. В. Ньюкало]. – К. : ТОВ «Прометей», 2019. – 88 с. : іл. – Англ., болгар., грецьк., гагаузьк., караїм., кримськотат., нім., польськ., ромськ., рос., румун., укр., франц. (або будь-яка інша область – видання 2018-2020 рр.)
36. Культура добросусідства. Частина 4 : Цінуймо край – пишаймося Україною! Луганщина : Робочий зошит для дітей і матеріали для батьків і педагогів закладів загальної середньої освіти Луганської області / [автори-укладачі: М. А. Араджионі, О. В. Волошенюк, М. М. Карпенко, О. М. Сиухіна, О. В. Слепцова, В. О. Чередниченко, Я. О. Чернишова]. – К. : ТОВ «Прометей», 2019. – 120 с. : іл. – Англ., болгар., гагауз., кримськотат., нім., новогрецьк., польськ., ромськ., рос., сербськ., укр. (або будь-яка інша область – видання 2018-2020 рр.)
37. Курс із мережевого етикету й безпеки. [Електронний ресурс] - Режим доступу : <https://digitaledu.org.ua/>
38. Лампен Диана и Джон. Введение и курс тренинга «Медиация ровесников». Перевод с англ. ООГМ. – Норе Project. – 2001.
39. Лебідь Н.К. Стресостійкість як особистісна властивість керівників-лідерів закладів середньої освіти: навчальний посібник. – Київ: Пріоритети, 2016.
40. Медиация – искусство разрешать конфликты. Знакомство с теорией, методом и профессиональными технологиями / Составители: Г. Мета, Г. Похмелкина / перевод с немецкого Г. Похмелкина. – Москва.: VERTE, 2004. – 320 с.
41. Навчальний центр Google для вчителів "Навчайте, де б ви не були" [Електронний ресурс] - Режим доступу : <https://teachfromanywhere.google/intl/uk/#for-teachers>
42. Обучаем демократии. Базовые материалы для обучения демократической гражданственности и правам человека для учителей/ Редакторы: Рольф Голлоб, Петер Крапф, Вильтруд Вайдингер [Електронний ресурс]. – Совет Европы, 2010. – Режим доступу: <http://www.library.ukma.edu.ua/?id=214>
43. Орлов Ю. М. Оздоровляющее (саногенное) мышление / составитель А. В. Ребёнок. Серия: Управление поведением, кн.1. — Издание 2-е изд., исправленное. — М.: Спайдинг, 2006. — 96 с.
44. Пекар Валерій. Різнобарвний менеджмент. Харків: Фолю, 2019. – 191 с.
45. Пинк, Д. Таймхакинг. Как наука помогает нам делать всё вовремя / Д. Пинк. - М.: ООО «Альпина Паблишер», 2016. – 368 с.
46. Полікультуріка. Як організувати виховання міжкультурної толерантності у школі та позашкільній діяльності : навчально-методичний посібник / авт.- упоряд. А. Ленчовська, К. Крейдерман, М. Грінберг. – К.: ТОВ «Майстерня книги», 2010. – 344 с.
47. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. – К. : А. С. К., 2007. – 144 с.
48. Пометун О. Що таке таксономія Блума і як вона працює на уроці. [Електронний ресурс] - Режим доступу : <https://www.criticalthinking.expert/usi-materialy/shho-take-taksonomiya-bluma-i-yak-vona-pratsyuje-na-urotsi/>
49. Посібник із цифрового громадянства та безпеки [Електронний ресурс] - Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/0B9n7GdHk6xL9azRxc2JKNEFWR2s0N2tMSUdIamU0QUlhXzhz/view>
50. Пособие ведущего программ примирения потерпевших и правонарушителей. – Киев : Украинский Центр Согласия, 2005. – 56 с.
51. Протидія дискримінації за ознакою інвалідності : посібник для громадських організацій / за ред. М. Ясеновської; ХОФ «Громадська Альтернатива». – Х., 2011. – 80 с.
52. Райт Мартин. Восстановительное правосудие – путь к справедливости. – К.: Издатель Захаренко В.А., 2007. – 304 с.

53. Разом на одній землі. Історія України багатокультурна: навч. посібн. – Львів : ЗУКЦ, 2012. – 332 с. : іл.
54. Рамки компетентностей Ради Європи, необхідних для культури демократії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cutt.ly/0aIYvdQ>
55. Розвиток Центрів відновного правосуддя в громадах. Український Центр Порозуміння. – К., 2007.
56. Розенберг Маршалл. Ненасильственное общение. – 2018. – 288 с.
57. Рок Дэвид. Мозг. Инструкция по применению. Как использовать свои возможности по максимуму и без перегрузок. - М.: ООО «Альпина Паблишер», 2017. – 374 с.
58. Рыбакова М.М. Конфликт и взаимодействие в педагогическом процессе: Книга для учителей. – М., 1991.
59. Савочка Антон. Пришел. Увидел. Научил. Путеводитель по современным образовательным технологиям. - К.: ІПЮ, 2019. – 176 с.
60. Сазерленд, Джефф Scrum. Революционный метод управления проектами. - М.: Манн, Иванов и Фербер, 2015. - 272 с.
61. Світове дослідження цінностей 2020 в Україні [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://ucsr.org.ua/doslidzhennya/world-values-survey-2020-in-ukraine.html>
62. Терещенко И., Гусев А., Хиль С. Возможности обучения медиации представителей громад. - Симферополь, 2013. – 10 с.
63. Терещенко И.Г., Гусева А.В., Гусев А.И. Медиация в школе: украинский опыт внедрения / И.Г. Терещенко. А.В. Гусева, А.И. Гусев. Информационно-исследовательский центр «Интеграция и развитие» . - К.: Золотые ворота, 2013. – 150 с.
64. Уитмор Джон. Коучинг. Основные принципы и практики коучинга и лидерства. М. : Альпина Паблишер, 2018. – 320 с.
65. Урдзе Томс. Посібник для фахівців з навчання дорослих / Томс Урдзе. – Київ, ТОВ «Контекст Україна». – 84 с.
66. Уроки з підприємницьким тлом : Навчальні матеріали / За заг. ред. Е. Бобінської, Р. Шияна, М. Товкало. Варшава: Сова, 2014. - 398 с.
67. Фишер Р., Юри У., Паттон Б. Переговоры без поражения. Гарвардский метод [пер. с англ. Т. Новиковой ]. – М.: Эксмо, 2007. – 320 с.
68. Фишер Саймон, Абди Дека Ибрагим, Джавед Лудин и др. Работа с конфликтом: навыки и стратегии практической работы с конфликтом. / Пер. с англ. Responding To Conflict, 2001. – 233 с.
69. Фопель К. Как научить детей сотрудничать, часть I. – М., 2000.
70. Фопель К. Сплоченность и толерантность в группе. – М., 2003.
71. Формувальне оцінювання в НУШ для 1 класу [Електронний ресурс] - Режим доступу : <https://www.Pedrada.Com.Ua/article/2337-yak-zdysnyuvatiformuvalne-otsnyuvannya-uchnv-1-klasu>
72. Формувальне оцінювання у початкових класах – шлях до успішного навчання [Електронний ресурс] - Режим доступу : <https://youtu.Be/qltpp2l5bba>
73. Формувальне оцінювання у початковій школі [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://educationua.org/ru/articles/1361-formuvalne-otsinyuvannya-u-pochatkovijshkoli>
74. Чалдіні Роберт. Психологія впливу. – Харків : Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2017. – 352 с.
75. Чиксентмихайи М. Поток. Психология оптимального переживания. - М.: Альпина Паблишер, 2013. - 726 с.
76. Шапиро Д. Конфликт и общение: Путеводитель по лабиринту регулирования конфликтов. – Кишинёв, 1997.
77. Шаттенхофер Карл, Кениг Оливер. Введение в групповую динамику. - ИКСР, 2014.

78. Мельник Шэрон. Стрессоустойчивость. Как сохранять спокойствие и эффективность в любых ситуациях. – М: Манн, Иванов и Вебер, 2014.
79. Ювенальна юстиція: Навчальний посібник / Кол. Авторів: Гусев А. І., Костова Ю. Б., Крестовська Н. М., Семікоп Т. Є., Терещенко І. Г., Шмеріга В. І.; За заг. ред. Крестовської Н. М. – Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006. – 243 с.
80. «Я, Ти, Він, Вона...» – посібник для вчителів з анти дискримінаційної освіти / Олександр Войтенко, Юрій Комаров, Ірина Костюк. – К. : Видавнича фірма «Відродження», 2009. – 122 с.
81. EntreComp: Рамка підприємницької компетентності. 2016. - [Електронний ресурс] - Режим доступу : [http://ipq.org.ua/upload/files/files/03\\_Novyny/2016.07.8-9\\_EntrComp/EntreCompFramework%20UKR.pdf](http://ipq.org.ua/upload/files/files/03_Novyny/2016.07.8-9_EntrComp/EntreCompFramework%20UKR.pdf)
82. Feedback for Learning: Implementing Formative Assessment [Електронний ресурс] - Режим доступу : <https://www.futurelearn.com/courses/feedback-for-learning-formative-assessment>
83. Korostelina K. History Education in the Formation of Social Identity: Toward a Culture of Peace, Palgrave Macmillan, 2013
84. Korostelina K. and S. Lassig (Editors) History Education and Post-Conflict Reconciliation: Reconsidering Joint Textbook Projects. Routledge, 2013